

**K 21/2021 vp Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2021
KUUROJEN LIITTO RY:n asiantuntijalausunto**

Kuurojen Liitto ry kiittää perustuslakivaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Kertomuksen luvussa 2 tarkastellaan v. 2017 annetun kielikertomuksen jälkeen tapahtunutta kehitystä. Sen osalta voidaan selkeästi havaita, että oikeusministeriön lisäksi viittomakielikysymyksiä käsitellään valtioneuvoston piirissä yhä melko kapea-alaisesti. Viittomakieltä käyttävät näyttäytyvät yhä lainsäädännössä ja yhteiskunnassa lähinnä vammaisuuden kautta, vaikka viittomakieltä käyttävien ryhmään kuuluukin monenlaisia henkilöitä. Viittomakieltä äidinkielenään tai omana kielenään käyttävät myös mm. normaalikuuloiset codat ja sodat (kuurojen vanhempien kuulevat lapset ja kuurojen kuulevat sisarukset), mutta vammattomina heidän viittomakieleen liittyvät kielelliset oikeutensa pääosin sivuutetaan lainsäädännössä ja sen toimeenpanossa.

Koska myös Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. on saanut kutsun tulla kuultavaksi, Kuurojen Liitto ry haluaa tämän kieliryhmän osalta todeta vain, että uhanalaisen suomenruotsalaisen viittomakielen kehittämiseen saatu rahoitus on ollut arvokasta ja merkityksellistä kieliyhteisölle. Tätä tukea on tärkeä jatkaa.

Tämä lausunto on jaettu otsikoittain aihealueisiin luettavuuden helpottamiseksi.

Poikkeustila

Valtioneuvoston suositusta viittomakielten käytöstä valtioneuvoston viestinnässä ei käsityksemme mukaan oltu ehditty pilotoida, kun valtioneuvoston ensimmäiset koronapandemiaan liittyvät tiedotustilaisuudet järjestettiin. Tulkin saaminen suoriin tv-lähetyksiin Yle Areenan käyttämisen sijaan toi tiedon yhdenvertaisesti myös niille iäkkäämmille kuuroille, joilla on vaikeuksia ottaa digitaalisia ratkaisuja käyttöön.

Kun tiedotus siirtyi syksyllä 2021 kuntien ja alueiden vastuulle, tiedonsaantiin tuli jälleen ongelmia. Kunnat ottivat pääosin mallia Helsingin alueen tiedotuksesta, jossa vedottiin saavutettavuusdirektiivin velvoitteisiin saavuttaen AA-taso. Viittomakielen tulkkaus kuuluu vasta AAA-tasolle. Helsingin linjaus oli se, että tulkkausta tiedotustilaisuuksiin ei tarvitse järjestää paikan päälle, vaan jälkikäteen tehtävät viittomakieliset tiivistelmät ovat riittävä toimenpide. Kuurojen Liitto ry pyysi yhdenvertaisuusvaltuutetulta arviota siitä, toimiko Helsingin alue asiassa syrjivästi viittomakielisten kielellisten oikeuksien toteutumisessa. Valtuutetun arviota ei ole vielä julkistettu.

Kuurojen Liitto ry haluaa tässä yhteydessä lausua erityisen kiitoksen Yleisradiolle siitä, että se on koronakriisin alkuvaiheiden jälkeenkin jatkanut viittomakielistä tiedottamista laajasti ja laajentanut tulkattuja ohjelmia erityisesti Ukrainan kriisistä viestimisessä.

Tiedonkeruu

Tiedonkeruu viittomakielisten oikeuksista on kehittymässä hyvin. Ensimmäinen viittomakielibarometri (OM 2020) nosti esille tärkeää tietoa viittomakielisen yhteisön kokemuksista. Tiedonkeruun toteutustapaa on olennaista kehittää edelleen, sillä kysely tavoitti vain osan viittomakielisistä. Ulkopuolelle jäivät ne, joiden kielellisten oikeuksien toteutuminen on digitaitojen puutteen tai muun syrjäytymisen vuoksi heikompa. Viittomakielellä vastaaminen on osalle teknisesti haastavaa eikä videona tallennettu vastaus anna samanlaista anonyymiteettiä kuin tekstimuotoisena vastaaville, sillä viittotajan kasvot jäävät väistämättä videolle näkyviin. Tämä voi estää osaa potentiaalisista vastaajista kertomasta omia näkemyksiään.

Myös viittomakieltä käyttävien lasten kuulemiseen tulee luoda uusia toimivia käytäntöjä jatkossa. Lasten omakielisessä kuulemisessa on olennaista haastatella lapsia niin, että haastattelijana toimii viittomakielinen

kuuro. Tällä tavalla luodaan lapsille turvallinen vastaamisympäristö ja vältetään niin pitkälle kuin mahdollista väärinymmärrykset lasten käyttäessä vielä kehityksessä olevaa kielitaitoaan.

Viittomakieltä käyttävien lukumäärän arviointi on haasteellista, vaikka sitä kipeästi tarvittaisiin esimerkiksi lainvalmistelussa taloudellisten vaikutusten arviointiin. Numeraalista tietoa tarvitaan myös mm. raportoidessa YK:n vammaissopimuksen toteutumisesta maassamme.

Kielellisten oikeuksien valvontaa vääristää lisäksi se tosiasia, että palvelut ovat tarjolla vain vammaisuuden perusteella eivätkä kaikki viittomakieliseen yhteisöön kuuluvat siksi pääse palveluiden piiriin. Esimerkiksi osa yhdenvertaisuusvaltuutetulle tehdyistä kanteluista joudutaan käsittelemään vammaislainsäädännön näkökulmasta, vaikka syrjintäepäilyn esittänyt henkilö itse mieltää asian liittyvän mahdollisuuteen saada käyttää viittomakieltä. Viittomakielilaki ei ole tuonut asiaan toivottua selkiytystä, joten sen arviointi ja mahdollinen vahvistaminen tulee olemaan tarpeellista.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunta

Kuurojen Liitto ry näkee viittomakieliasioiden neuvottelukunnan asettamisen erittäin merkittävänä edistysaskeleena ja toivoo, että yhtäältä viittomakielilain merkitys ja tunnettuus ministeriöissä laajenee neuvottelukunnan kautta. Lisäksi liiton toiveena on, että viittomakielilain arviointi ja muutostarpeet tulisivat laaja-alaisesti huomioiduiksi.

Viittomakielilaki velvoittaa kaikkia viranomaistahoja, mutta sitä ei vielä riittävästi tunneta. Tämä on usein suurin este sille, että viittomakieliasioita käytännössä edistettäisiin viranomaisissa asianmukaisesti ja tehokkaasti. Aina kyse ei ole edes lisäresurssien tarpeesta, vaan olemassa olevien resurssien kohdentamisesta oikea-aikaisesti oikeisiin kohtiin esimerkiksi koulupolulla tai sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasprosesseissa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudistus

SOTE-uudistuksen valmistelussa viittomakielisten kielelliset oikeudet ovat edelleen olleet liian vähäisellä huomiolla. Koska viittomakieltä ei nimenomaisesti nostettu kielellisten oikeuksien pykälään, eivät viittomakielisten kielelliset oikeudet tule tosiasiallisesti toteutumaan jatkossakaan. Viittomakielisten oikeutettu odotus on se, että jo perustuslakiuudistuksesta v.1995 lähtien annetut oikeudet vihdoinkin toteutuisivat siinä laajuudessa kuin lainsäätäjät on tarkoittanut.

Kuurojen Liitto ry haluaa tässä toistaa näkemyksensä, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten viittomakielien osaaminen tulee kartoittaa, ja näitä ammattilaisia tulee käyttää viittomakielisten sote-palveluissa tarvittaessa jopa yli hyvinvointialuerajojen. Kartoituksen toteutus voisi olla THL:n vastuulla. Viittomakieliset osaamiskeskukset auttaisivat hyvinvointialueiden viranomaisia järjestämään viittomakieltä käyttävien palvelut (ml. tulkkauspalvelu) tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti.

Kuurojen Liitto ry:n arvion mukaan syntyy kestävä tilanne, mikäli maahamme muodostetaan 22 uutta tapaa järjestää tulkkauspalvelut Kelan tulkkauspalveluiden rinnalle. Erilaiset järjestämistavat sekoittavat nykytilannetta entisestään ja aiheuttavat epävarmuutta sekä viranomaisille että asiakkaille siitä, kuka tulkin milloinkin tilaa ja mistä. Tämä olisi paluuta aikaan ennen Kelan

tulkkauspalveluita, jolloin kunnat järjestivät tulkkauksen vammaispalvelulain perusteella ja tilanne eri puolilla maata oli varsin epäyhtenäinen.

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Varhaiskasvatuslain käsittelyssä 2018 eduskunta nosti esille lausumassaan, että suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien lasten mahdollisuus käyttää äidinkieltään varhaiskasvatuksessa on turvattava. Kielikertomuksen laatimisen jälkeen tällä hallituskaudella varhaiskasvatuslakiin on tehty muutoksia lisäämällä lakiin säännöksiä lapsen tuesta (ns. kolmitasoinen tuki). Muutosten yhteydessä ei kuitenkaan tarkasteltu viittomakielten käyttöä, vaikka osa näistä lapsista on lähtökohtaisesti vammaisia lapsia. Viittomakieltä käyttävän lapsen edun näkökulmasta kielellisten oikeuksien toteutuminen on edellytys varhaiskasvatukseen osallistumiselle ja mahdollisten tukitoimien onnistumiselle, ja tätä edellytetään aistivammaisten lasten osalta myös YK:n vammaissopimuksessa.

Marinin hallitusohjelmaan sisältyvä kirjaus sen selvittämisestä, miten varhaiskasvatuslain ja perusopetuslain sisältö saataisiin vastaamaan viittomakielilain ja YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia, ei ole johtanut toimenpiteisiin myöskään perusopetuslain osalta. Viittomakielilain osalta merkillepantavaa on, että sen sisältämä viittomakielen käyttäjän määritelmä ei sisällä vammaisuuden ulottuvuutta. Nykytilanteessa perusopetuslaki sulkee viittomakielisten perheiden kuulevat lapset viittomakielen opiskelun ulkopuolelle, vaikka he ovat kaksi- tai monikielisiä siinä missä ruotsin-, saamen-, romani- tai vieraskieliset oppilaat, joiden äidinkielen opetusta tuetaan valtionavustuksin.

Kuurojen Liitto suhtautuu aluehallintovirastojen tekemään viittomakielisten lasten varhaiskasvatukseen liittyvään peruspalveluselvitykseen 2019 kriittisesti ja on käynyt asiasta rakentavaa keskustelua aluehallintoviraston kanssa. Selvityksessä mainittu kohtaanto-ongelma on harhaanjohtava, koska kyselylomakkeen täyttämässä esille nousi samoja ristiriitaisuuksia kuin aiemmissa opetuksen järjestäjille tehdyissä kyselyissä. Viranomaisille ei ole selvää se, milloin on kyseessä viittomakieltä käyttävä lapsi ja milloin taas esimerkiksi tukiviittomia eli eräänlaista pelkistettyä kommunikointikeinoa käyttävä lapsi. Viittomakielisten perheiden kuulevia lapsia tunnistettiin erittäin harvoin, mikä on ristiriidassa viittomakielilain ja liiton havaintojen kanssa. Toisaalta viittomakielen osaajiksi ilmoittautui useita kymmeniä ammattilaisia, jotka ovat käyneet vain lyhyen, usein tukiviittomakurssin. Se ei vielä mahdollista varhaiskasvatukseen osallistuvan viittomakieltä käyttävän lapsen kanssa toimimista. Selvityksestä käynnistynyt täydennyskoulutusyhteistyö on ollut hedelmällistä, mutta sitä ei voida jatkaa ainoastaan järjestöjen saaman STEA-avustuksen turvin, koska osa tehtävästä kuuluu selkeästi viranomaisten vastuulle.

Kielikertomuksessa kuvatut viittomakielisten opetukseen liittyvät ongelmat ovat viittomakielilaista ja vammaissopimuksesta huolimatta edelleen muuttumattomia. Esimerkiksi Oikeus oppia -uudistuksessa viittomakielisten kysymyksiä ei liiton tähänastisen tiedon mukaan ole käsitelty (ainakaan kuulemispyyntöjä ei ole tullut). Myös vammaisten henkilöiden tai heitä edustavien järjestöjen osallistaminen uudistusta valmistelemissä työryhmissä on ylipäättään ollut minimaalista.

Opetuksen hallinnonalalla viranomaisten tietoisuus viittomakielioikeuksista on edelleen valitettavan heikkoa eikä opetus- ja kulttuuriministeriöllä tai opetushallituksella ole sellaisia osaajia, jotka huolehtisivat viittomakielten huomioimisesta perustoimintojen tai kehittämishankkeiden osana. Kuurojen Liiton mahdollisuudet järjestönä edes tukea näitä tehtäviä ovat rajalliset.

Oppivelvollisuuden laajentaminen

Kuurojen Liitto ry on oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä kiinnittänyt lausunnoissaan huomiota viittomakieltä käyttävien oppivelvollisten tulkkauksen järjestämiseen. Perusopetuslain 31 §:n perusteella oppilaalla on oikeus tulkitsemispalveluun, jolla usein korvataan 10 §:n mukaisen viittomakielellä annettavan opetuksen puute. Toisen asteen opinnoissa tulkkauksen järjestäminen on ainoastaan toissijaisen lain eli ns. tulkkauspalvelulain varassa, vaikka oppivelvollisuuden alla olevat muut opiskelijat saavat tuen koulutuksen järjestäjältä. Jos tulkkausta käyttävä oppivelvollinen ei ole tyytyväinen esimerkiksi hänelle osoitetun tulkkauksen määrään tai laatuun, hän ei voi saada asiaa käsiteltäväksi koulutuksen järjestäjän kanssa, vaan hänen on valitettava saamastaan päätöksestä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle. Sen käsittelyajat ovat tunnetusti pitkiä. Näin ollen opiskelutulkkausta tarvitsevaa oppivelvollista kohdellaan sekä toimeenpanon että oikeusturvan kannalta eri tavoin kuin muita. Kuurojen Liitto ja useat muut tulkkausta tarvitsevia henkilöitä edustavat vammaisjärjestöt selvittävät asiaa mm. OKM:n, STM:n ja Kelan kanssa, koska järjestelystä on jo koitunut opiskelijoille haittaa.

Opiskelutulkkaus on palvelumuoto, joka on 1980-luvulla käynnistyttyään laajentanut erityisesti kuurojen opiskelijoiden perusopetuksen jälkeisiä opiskelumahdollisuuksia eri koulutusasteilla ja eri koulutusaloilla (virallista seurantatietoa asiasta ei ole). Perusopetuksessa toteutuvasta viittomakielen tulkkauksesta vastaa opetuksen järjestäjä, joten sen kokonaisvolyyymista ei ole tarkkaa tietoa – tieto ns. uppoaa muihin seurannan laajempiin kategorioihin.

Yhdenvertaisuuslaissa tulkkauksen luonne ns. kohtuullisena mukautuksena on tunnistettu. Tilanteessa, jossa toisen asteen koulutuksen järjestäjä ei tarjoa opetusta viittomakielellä, tulkkauksen järjestämistä tulisikin käsittääksemme arvioida yhdenvertaisuuslain mukaisena kohtuullisena mukautuksena. Yhdenvertaisuuslaki koskee koulutuksen järjestäjiä ja kohtuullisen mukautuksen epääminen on ko. lain tarkoittamaa syrjintää.

Tulkkauspalvelut

Vammaisten tulkkauspalvelu näyttäytyy tällä hetkellä varsin monen lain kautta. Viranomaisten vastuulla oleva tulkkaus tarjotaan mm. asiakas- ja potilaslakien sekä hallintolain perusteella, mutta viittomakielibarometrin mukaan tämä velvoite järjestää tulkkausta tunnetaan ja toteutuu varsin heikosti. Kuuroista vastaajista vain 13 % sai viranomaisen kanssa asioidessaan tulkkauksen viranomaisen järjestämänä. Tämä vastaa myös Kuurojen Liitto ry:n asiakasyhteydenottojen perusteella syntynyttä kuvaa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudistus antaa tulkkauksen järjestämisvastuun hyvinvointialueille, joista moni on avannut tai valmistelee parhaillaan tulkkauspalveluiden hankintaa. Eri (puhuttujen) kielten tulkkausten hankintojen rinnalla hankitaan vammaisten tulkkauspalvelut ”erityisryhmien palveluina”. Tämä kertoo, ettei hankinnasta vastaavilla ole syvällistä asiantuntemusta vammaisten tulkkauspalvelun järjestämisestä. Asiakas- ja potilaslakeja ollaan uudistamassa, mutta kirjaus ”tulkitseminen on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan” ei tämän hetken tietojen mukaan ole vahvistumassa enemmän viranomaista velvoittavaksi.

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista on ollut voimassa jo 12 vuotta. Kuten kirjallisissa kysymyksissäkin (KK 657/2021 vp sekä KK 57/2022 vp) nostettiin esille, tämän kokonaisuuden tarkastelulle on jo kiireellinen tarve. Tätä tarvetta on nostettu esiin myös oikeusministeriön lausunnossa hallituksen kertomukseen kielilainsäädännön soveltamisesta (K 18/2017 vp) sekä perustuslakivaliokunnan lausunnossa hallituksen vuosikertomukseen (PeVL 31/2021 vp, kohta 7). Kokonaisarviointi ja sen myötä tehtävät korjaamistoimet toisivat selkeyttä asiakkaille ja viranomaistoimijoille, mikäli tulkkaus koordinoitaisiin enemmän yhden luokun periaatteen

mukaisesti. Arvioinnin kautta hallinnollinen taakka sekä siihen liittyvät kulut voisivat vähentyä, kun ns. häiriökysynnän vaikutuksia saataisiin karsittua.

Digitalisaatio

Tietoa eri verkkosivuilla on harvoin tarjolla kansallisilla viittomakielillä tai sitä lisätään vasta, kun asiasta muistutetaan, joskus useampaan otteeseen. Viittomakielisten kielelliset oikeudet toteutuvat viranomaisissa lähinnä välillisesti, tulkkauksen kautta.

Saavutettavuus on velvoite, joka toteutuu viittomakielisille netissä pääosin tekstityksen muodossa. Koska sähköisen viestinnän palvelulaki antaa mahdollisuuden esimerkiksi seminaarien tekstityksen lisäämiselle 2 viikon sisällä, se on käytännössä osoittautunut käteväksi porsaanreiäksi: kun videon poistaa 2 viikon sisällä, ei sitä tarvitse tekstittää. Tätä ovat jopa ministeriöt käyttäneet hyväkseen. Esteettömyysdirektiivin toimeenpano maassamme ei vaikuta tuovan tähän suuria parannuksia. Tekoäly voi tuoda uusia ulottuvuuksia viittomakielisille mm. viittovien avatar-hahmojen ja automaattitekstitysten myötä, vaikka tekstitys ei suoraan olekaan viittomakielisten kielellisiä oikeuksia turvaava palvelu. Tekoälyn eri muotoja (esim. chatbot) käyttöönotettaessa tulee kuitenkin muistaa, että järjestelmien tulee ymmärtää myös niitä, joiden kirjoitettu suomi tai ruotsi eivät ole äidinkielen tasolla (ns. broken language). Vähintäänkin sivustojen ohjeistuksia laatiessa kielivalikkoon on lisättävä myös ohjeistusta kansallisilla viittomakielillä.

Hätätilanteet

Kelan ja Hätäkeskuslaitoksen viittomakielisen hätäpuhelun pilotin (kesäkuu 2021 - kesäkuu 2022) jatko tulee turvata ja aukioloaikoja on laajennettava jatkotyössä. Pilotti on nostanut näkyviin viittomakielisen yhteisön heikon aseman hätätilanteissa, sillä apua voi hälyttää ympärivuorokautisesti vain rekisteröitymällä 112 hätätekstiviestipalvelun käyttäjäksi. Rekisteröintivelvoite on poistumassa tulevina vuosina osana esteettömyysdirektiivin toimeenpanoa. Tekstiviestillä avun hälyttäminen ei kuitenkaan ole kovin nopeaa ja avun tarpeen kuvaaminen kirjoitetulla suomella tai ruotsilla silloin, kun on hätä ja vaikkapa kipuja, on normaalia vaikeampaa. Lisäksi kaikki hätätilanteet eivät kuulu hätäkeskuslaitoksen hoidettavaksi (esim. hinausapu, putkimies, eläinlääkäri), mutta esteetöntä puhelinpalvelua ei ole iltaisin eikä viikonloppuisin tarjolla yhteiskunnassamme.

Kielikertomuksessa nostetaan esille, että tulisi selvittää viittomakielisten tulkkauspalveluiden ympärivuorokautinen saatavuus. Maahamme tarvitaan keskitetty järjestelmä, josta löytyisi aina päivystävä viittomakielen tulkki esimerkiksi ensiapuun. Tulkki olisi saatava paikalle vähintäänkin etätulkkauksena. Tällä hetkellä Kelan tulkkauspalvelussa olevia tulkkeja voi kysyä Kelan välityksen ollessa kiinni suoraan tulkeilta, kun kyse on hätätilanteesta, jossa omaisuus, henki tai turvallisuus on uhattuna. Kuurojen Liitto ry on kerännyt kotisivuilleen listan niistä tulkkauspalvelun tuottajista, joilta voi hätätilanteessa kysyä vapaata tulkkia. Koska palveluntuottajat eivät saa korvausta tällaisesta päivystämisestä, voi kuuroilta mennä pitkään aika löytää mahdollinen tulkki hätätilanteeseen.

Kuurojen ja viittomakielisten sovintoprosessi

Kuurojen Liitto vaatii, että joulukuussa 2021 valmistuneen selvityksen jälkeen on käynnistettävä yli hallituskauden jatkuva varsinainen totuus- ja sovintoprosessi, jolle on osoitettava riittävät resurssit. Käsitteiden omaksumiseen ja osin emansipatorisen ajattelun käynnistämiseen yhteisössä on varattava riittävästi aikaa, koska monet totuus- ja sovintoprosessin kohteena olevan yhteisön jäsenet ovat tulleet syrjityiksi nimenomaisesti a) itselleen läheisimmäksi kokemansa kielen ts. äidinkielenä viittomakielen oppimisen ja b) kouluttautumismahdollisuuksien suhteen. Lisäksi on varmistettava psykososiaalinen tuki traumojen käsittelyä varten.

Sovintoprosessin ensisijainen tavoite on estää vääryyksien ja oikeudenloukkauksien jatkuminen tulevaisuudessa. Käytännössä tämä tarkoittaa myös tarttumista rakenteellisen syrjinnän poistamiseen järjestelmällisesti eri hallinnonaloilla. Tätä työtä ei voida tehdä ilman laaja-alaista osallistamista ja yhteistyötä viittomakielisen yhteisön, liiton jäsenyhdistysten sekä kuulo- ja viittomakielialan järjestöjen kanssa.

Lopuksi

Kuurojen Liitto ry haluaa vielä nostaa kielikertomuksessa käsiteltyjen asioiden ulkopuolelta huolensa kuuron lapsen mahdollisuudesta tulla viittomakieliseksi. Parhaillaan lausuntokierroksella oleva hallituksen esitys vammaispalvelulaiksi on käytännössä ainoa laki, joka turvaa viittomakielen opetuksen lapselle ennen varhaiskasvatusta tai esi- ja perusopetusta. (Niissäkään ei turva ole vahva, kuten aiemmin tässä lausunnossa on kuvattu.) Hallituksen esitykseen on kuitenkin (§ 7 valmennus) jätetty subjektiivista oikeutta käytännössä heikentävä ilmaus valmennuksen välttämättömyydestä. Mikään muu laki ei takaa, että kuulovammaisena tai kuurona syntynyt lapsi voi saada viittomakielen omaksi kielekseen, kuten viittomakielilaki asian ilmaisee.

Historiallisesti – ja osin edelleenkin – viittomakieltä ei ole ymmärretty kieleksi ja sen käyttöä on pidetty yksilön kehitykselle jopa vahingollisena, sillä sen on ajateltu muun muassa erottavan kuurot ihmiset muista ihmisistä. Negatiiviset asenteet viittomakielen käyttöä kohtaan näkyvät jo silloin, kun lapsen kuulovamma todetaan neuvolassa tai synnytyssairaalassa. Kuulon kuntoutuksen keinoista ja valituista apuvälineistä riippumatta kuntoutusprosessin rinnalla on varmistettava, että lapsi saa omaksua ja käyttää viittomakieltä varhaislapsuudesta lähtien.

Kuurojen Liitto ry edellyttää, että jokaiselle lapselle turvataan oikeus kieleen ja kommunikointiin jo varhaislapsuudesta lähtien. Hallituksen esitystä vammaispalvelulaista tulee korjata niin, että pykälissä käytetään johdonmukaisesti YK:n vammaissopimuksen käsitteitä ”kieli ja kommunikointikeino” nykyisen ”hänelle soveltuva kommunikointikeino” -ajatuksen sijaan. Viittomakielen opetus ja kommunikointikeinojen ohjaus ovat tärkeitä myös siksi, että ilman niitä lapsella ei ole mahdollisuutta ilmaista tarpeitaan edes kodin piirissä saati palveluissa, kuten esimerkiksi palvelutarpeen arvioinnissa. Erityisesti vammaisten lasten ja nuorten osalta on tärkeää, että eri vaihtoehtoja tarvittavan avun ja tuen järjestämiseksi arvioidaan monialaisessa yhteistyössä. Lasta tulee kuulla ikätasoisesti, jotta palvelut järjestyvät hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden, ei vain huoltajia kuullen. Ilman kieltä lapsen kuuleminen on mahdotonta eivätkä hänen kielelliset oikeutensa voi toteutua.

Helsingissä 16.3.2022

Markku Jokinen
toiminnanjohtaja